

Nemzetközi makrogazdasági politika

Kurzus a Társadalomelméleti Kollégiumban 2015 tavasz

Szakmai beszámoló

A makrogazdasági kurzuson olyan diákok vettek részt, akik alapvetően érdeklődtek a közélet és a gazdasági élet iránt, és már hallottak valamilyen formában a jegybank tevékenységeiről, volt tudásuk arra vonatkozóan, milyen problémákat eredményezhet az infláció, illetve hogy milyen kockázatot jelent a nagyon változékony árfolyam. A kurzus elsődleges célja volt, hogy az eltérő előképzettséggel és ismeretekkel rendelkező hallgatók jellemzően fragmentált tudását a főáramú közgazdaságtan elméleteinek segítségével keretezze, és hogy mélyebb belátást biztosítson a különböző árfolyamrendszerek mozgásaiba, a fiskális és monetáris politika eszköztárába és hatásmechanizmusába.

A kurzust három tömbösített alkalom és egy ráadás konzultációs alkalom alkotta, majd a kurzus végét követően a hallgatók prezentációkon keresztül számoltak be a szerzett tudásukról. A hármas bontás lehetőséget biztosított az elméleti alapokon túl az egyes altémákban való elmélyedésre. A három téma 1) nyitott gazdaságok monetarista modellje, 2) új-keynesi szintézis és 3) fiskális politikai beavatkozás hatásait hivatott részletezni tömbösített alkalmakban.

Az első alkalom elején szükség volt egyesek számára ismétlő, mások számára alapozó jelleggel bizonyos makrogazdasági fogalmakat behozni, mint fix és lebegő árfolyam, folyó fizetési mérleg, aggregált kereslet. A továbbiakban a nyitott gazdaság teljes modelljét néztük megragadó áruk, majd lebegő árfolyam mellett is. Szemügyre vettük a reálárfolyamok folyó fizetési mérlegre gyakorolt hatását, az árupiac és vagyonpiac összekapcsolásának lehetséges változatait. Az alkalom leghangsúlyosabb része az összekapcsolt vagyon és árupiaci modell működtetése volt, itt részleteztük az átmeneti fiskális és monetáris politika lehetséges döntéseit, továbbá hogy milyen eszközökkel dolgozhatnak az egyes célok eléréséért a kormányzatok és jegybankok. Emellett általánosan foglalkoztunk a jegybankok működésével, piacot és gazdaságot befolyásoló folyamataival. Konkrét példákon néztük meg, milyen gazdaságot szabályozó állami tevékenységek voltak jellemzőek a 20. századra, milyen célokkal és politikákkal karöltve. Beszéltünk még tökéletesen flexibilis árakról, inflációról, hiperinflációs modellekről a várakozások és hiteles gazdaságpolitika tükrében.

A második alkalom középpontjában az új-keynesi modell állt. Az eredeti tematikát kiegészítettük egy rövid eszmétörténeti kitekintéssel, illetve az „eredeti” keynesi modell hicksi értelmezésével, nem utolsósorban a harmadik alkalom előkészítése érdekében. A modell tulajdonságainak és feltételeinek bemutatása után a hangsúly itt is a modell működtetésén volt. Megnéztük külön a keresleti és kínálati sokkok következményeit az inflációra és az output-gap-

re, valamint röviden beszéltünk az inflációs célkövetés politikájáról, illetve a transzparencia és hitelesség fontosságáról a jegybankok esetében. Elmerültünk a recesszió, illetve konjunktúra eseti fiskális, aztán a monetáris politikai eszközök történeti világában, majd kitértünk hosszabban az 1973-as olajválság következményeire és a monetáris iskola előretörésére. Makrogazdasági szinten összehasonlítottuk pár korabeli nemzetgazdaság aggregált változóit, mint nemzeti jövedelem, összes megtermelt termék és szolgáltatás mennyisége, munkanélküliség helyzete. A munkanélküliség szintjeivel és gazdasági jelentőségével külön foglalkoztunk, a szorgalmi feladat az aktuális magyar viszonyok lehetséges megoldásaira irányult.

A második alkalomhoz szorosan kapcsolódva a harmadik alkalom fő témája az IS-LM modell volt. A fiskális politika lehetséges hatásmechanizmusait, illetve a multiplikátor méretét becsültük meg különböző példák esetében. A becsléseket az Ilzetki–Mendoza–Végh tanulmány felvetett kérdéseire és problémáira alapoztuk. A dinamikus IS-LM modell felépítésének és működésének megbeszélése után a hallgatók kérdéseinek megfelelően elsősorban arról beszéltünk, milyen különbségek lehetnek hipotetikusán egy előre bejelentett és egy előre be nem jelentett fiskális expanzió hatásaiban, illetve a fiskális politika kézzelfoghatóbbá tételének érdekében újabb történelmi példákat hoztunk.

A gyakorló feladatok és olvasmányok közös órai feldolgozása miatt néhol kevesebb idő jutott az elméleti kérdésekre, kitekintésekre – például mikroökonómiai alapozásra –, ezért inkább a konkrét modellek működtetésének kérdéseire, és azok hipotetikus következtetéseire koncentráltunk. Az elméleteket gyakorlati példákkal illusztráltuk, a hallgatók azokon keresztül mutatták be a különböző gazdaságok politikai eszközeinek sokszínűségét, továbbá hogy milyen koordinációs nehézségekbe kerülhetnek egyes országok gazdaságukat mozgató politikai döntéseik miatt.

A kollégium hallgatói részéről láthatóan nagy igény volt egy ilyen jellegű, inkább személyközpontú kurzusra, és a lelkesedésük alapján sikeresnek is tekinthetem ezt a három alkalmat. A legerősebb visszajelzést a kört lezáró konzultáció igényének artikulálása jelentette. A konzultáció során a hallgatóknak lehetőségük volt külön kérdésekkel készülni a kurzuslezáró prezentációra. A prezentációk között volt, ami 2004 és 2013 közötti adatok alapján vizsgálta az euró-forint árfolyam változásának hatását a magyar folyó fizetési mérleg tételeinek alakulására. Egy csoportos prezentációban a visegrádi országok jegybankjainak különböző monetáris politikai megoldásait hasonlították össze a válság óta, egy harmadik prezentációban pedig a ricardoi ekvivalencia teljesülésének potenciális jeleit elemezték magyar adatokon a rendszerváltás óta eltelt időszakban.